

Индустриалните отношения се определят като взаимоотношения между работници, работнически организации от страна и управляващите, работодателите и техните организации от друга. Те са система от принципи, норми, правила, процедури правомощия, инфраструктура на взаимодействие за осъществяване на сътрудничество и за провеждане на консултации му правителството, организациите на работниците и на работодателите за уреждане и функциониране на трудовите и осигурителните отношения. Тези отношения са обект на изследвания в Европа и САЩ. Съвременните индустриални отношения се характеризират с голяма разнообразие в отделните страни-резултата от историческото развитие , култура, различна икономика и социални отношения. Съществуват редица общи принципи, които присъстват във всяка отделна страна. Те са следните:

- Заменяне на лозунга “борба между класите” с лозунга “съгласуване на интересите, обединяване на усилията за общата цел”;
- Признаване правото на асоцииране на човека като средство за защита на интересите му;
- Пtvърждаване на тристранно/трипартитно/ начало в индустриалните отношения - на национално ниво, на регионално ниво и в организациите са двустранни отношенията - работодатели, работници;
- Създаване на необходимата нормативна база;
- Търсене на баланс между либерализма в икономиката и намесата на държавата в нейното развитие;
- Отчитане връзката и зависимостта между състоянието на икономиката и социалното положение на трудещите се;
- Консултациите и преговорите като основна форма на индустриалните отношения;
- Защита правото на колективно трудово договаряне , свободно воден на преговори;

- Многообразие на формите на съвременните индустриални отношения;
- Всички страни в индустриалните отношения са равноправни при водене на преговори;
- Допускане на плурализъм в системата на индустриалните отношения -при сдружаването на работници и работодатели има свободен избор на организация;
- Въвеждане представителността на организациите на работниците и работодателите, има и институция за присъединяване;
- Признаване на независимостта на страните в индустриалните отношения, да не се намесват в работата на другата страна;
- Разбиране, че взаимодействието и сътрудничеството между правителство и представителните организации на работници и на работодатели не означава социално разбирателство;
- Има процедури за помиряване при възникване на колективни трудови
- Съобразяване на системата на индустриалните отношения със специфичните условия, които съществуват във всяка страна.

Професионалните съюзи като субект на индустриалните отношения са дълготрайно сдружаване на наемни работници с цел запазване и усъвършенстване условията на техния живот. Техни характерни черти са:

- Регистрация по съдебен ред;
- Независимост от работодателя;
- Членство към федерации и по-крупни организации;
- Стремение към поддържане и усъвършенстване на условията, в които работят и живеят нейните членове;
- Възможност за организиране на конкретните колективни действия, насочени към постигането на целите на организацията.

Функциите на професионалните съюзи биха могли да се посочат така:

- Колективно договаряне;
- Защита на работните места;
- Сътрудничество на работодателя-изграждане на комисии комитети, които тълкуват спорните клаузи и др.;
- Политическа активност;
- Социално осигуряване и социални грижи -помощи при болест, безработица, пенсиониране и др.

Познаваме няколко вида профсъюзи- квалификационни съюзи, общи съюзи, отраслови съюзи и съюзи на служители (за хора на умствения труд).

Правата на професионалните съюзи се свеждат до:

- Участие в „тристранния диалог“ – система, измислена в Белгия през 1919, за поддържането на династията на Сакскобурготите на белгийския трон и за възпиране на конкуренцията в политическия живот на страната,
- Изказване на становища в рамките на този триалог с правителството и работодателите, при който темите и поводите за изказване на мнение са безкрайно широко определени като например „ въпроси на жизненото равнище”,
- Водене на преговори по „колективни” трудови договори по отрасли (следователно и в отделни предприятия),

- Участие в приватизацията благодарение на съществувалите в миналото гарантирани права върху части (20%) от активите на предприятията и привилегирвани условия на заплащането при продажби на предприятия. Дори след като изчезнаха тези формални права и привилегии, профсъюзите си участват като страна в приватизацията. Защото правителството (продавачът) смята, че това е важно.

В основата на тези права стои идеята, че професионалните съюзи представляват работниците и че това представителство е универсално, общо за всички.

Професионалните съюзи вероятно имат някакви уставни задължения към своите членове. Проблемът е в това, че тези членове, а и обществото и избирателите, няма как да си съставят мнение на въпросните задължения биват изпълнявани. Това е така поради обстоятелството, че, за разлика от всички останали фактори в обществения живот, за професионалните съюзи, били те на национално-представителни или не, не се прилагат нормални изисквания за публичност. Такива изисквания не се издигат нито от членовете, нито от законодателството уреждащо политическия процес.

Работниците и служителите имат право, без предварително разрешение, свободно да образуват по свой избор синдикални организации, доброволно да встъпват и да излизат от тях, като се съобразяват само с техните устави. Синдикалните организации представляват и защитават интересите на работниците и служителите пред държавните органи и пред работодателите по въпросите на трудовите и осигурителните отношения и на жизненото равнище чрез колективно преговаряне, участие в тристранното сътрудничество, организиране на стачки и други действия съгласно закона.

Според Кодекса на труда представителни синдикални организации са тези, които имат най-малко 50 000 членове; поне 50 организации в повече от половината отрасли на икономиката, местни органи в повече от половината общини на страната и национален ръководен орган. За представителни работодателски организации се признават тези, в които членуват най-малко 500 членове, всеки от които има не по-малко от 20 души персонал; организации в повече от една пета от отраслите и местни органи в повече от една пета от общините в страната и национален ръководен орган. Организацията, желаеща да получи представителност, да представят комплект документи в Министерски съвет. В двумесечен срок от постъпването на документите министърът на труда внася в Министерски съвет доклад с проекторешение.

Работниците и служителите участвуват чрез избрани от общото събрание на работниците и служителите представители в обсъждането и решаването на въпроси на управлението на предприятието само в предвидените от закона случаи. Работниците и служителите могат на общо събрание да избират свои представители, които да представляват техните общи интереси по въпросите на трудовите и осигурителните отношения пред работодателя им или пред държавните органи. Представителите се избират с мнозинство повече от две трети от членовете на общото събрание. В предприятия с 50 и повече работници и служители, както и в организационно и икономически обособени поделения на предприятия с 20 и повече работници и служители, общото събрание избира от своя състав представители на работниците и служителите за осъществяване на информирането и консултирането. Численият състав по се определя от средномесечния списъчен брой на работниците и служителите през предходните 12 месеца. В него се включват всички работници и служители, които са или са били в трудово правоотношение с работодателя, независимо от неговия срок и продължителността на тяхното работно време. Броят на представителите на работниците и служителите се определя предварително от общото събрание, както следва:

- За предприятия с 50 до 250 работници и служители - от 3 до 5;
- За предприятия с повече от 250 работници и служители - от 5 до 9;
- За организационно и икономически обособени поделения - от 1 до 3.

Кандидатури за избор на представители на работниците и служителите по могат да предлагат отделни работници и служители, групи работници и служители, както и синдикални организации. Общото събрание определя реда за провеждане на избора, включително начина на гласуване. Общото събрание приема решенията си с обикновено мнозинство от присъстващите. Представителите на работниците и служители се избират за срок от една до три години. Те се освобождават предсрочно:

- Ако са осъдени за умишлено престъпление от общ характер;
- При системно неизпълнение на функциите им;
- При обективна невъзможност да изпълняват функциите си повече от 6 месеца;
- По тяхно искане.

Ако предприятието, дейността или част от предприятието или дейността запази самостоятелността си, представителите на работниците и служителите след промяната запазват положението си и функциите си при същите условия, вид и обем, каквито са имали преди промяната, до избирането на нови представители, но за не повече от една година от датата на промяната. Ако след промяната предприятието, дейността или част от предприятието или дейността не запази самостоятелността си, мандатът на

избраните представители на работниците и служителите се прекратява, като работниците и служителите, които са преминали към новия работодател, се представляват от представителите на работниците и служителите в предприятието, в което са преминали на работа.

Представителите на работниците и служителите имат право:

- Да бъдат информирани от работодателя по начин, който им позволява да оценят евентуалното въздействие на предвидените от компетентните органи мерки;
- Да изискват от работодателя да им предостави необходимата информация, ако това не е направено в определените срокове;
- Да участват в процедури по консултиране с работодателя и да изразят становището си по предвидените от компетентните органи мерки, което да се отчете при вземането на решение;
- Да изискват срещи с работодателя в случаите, когато се налага да го информират за поставените от работниците и служителите въпроси;
- На достъп до всички работни места в предприятието или поделението;
- Да участват в обучение във връзка с упражняването на техните функции.

Представителите на работниците и служителите са длъжни да:

- Информират работниците и служителите за получената информация за резултатите от проведените консултации и срещи;
- Не разгласяват и да не използват за своя сметка или за сметка на трети лица информацията, която им е предоставена с изискване за поверителност, докато са представители на работниците и служителите, както и след преустановяване на функциите им.

Представителите на работниците и служителите сами определят реда за работата си. Те могат да определят едно или няколко лица от своя състав, които в посочените от кодекса случаи да сключват споразумение с работодателя.

С колективен трудов договор или с отделно споразумение с работодателя може да се предвиди, че представителите на работниците и служителите, когато това е необходимо с оглед задълженията им, могат да ползват право на намалена продължителност на работното време, допълнителен отпуск и други.

Конфедерацията на независимите синдикати в България е най-голямата представителна синдикална организация в страната, представляваща интересите на близо 400 000 работници и служители в България. Към конфедерацията има Институт за синдикални и социални изследвания и няколко неправителствени организации:

- Колеж за работническо обучение;
- Институт за индустриални отношения и мениджмънт "ОКОМ";
- Обществен женски парламент, Младежки форум 21 век.

Основните сфери на дейност на КНСБ са:

- Трудови и синдикални права; заетост, професионално образование и обучение;
- Здравословни и безопасни условия на труд;
- Социално подпомагане;
- Информирание консултиране и участие на работници и служители и жизнен стандарт;
- Права и интереси на групи в неравностойно положение/малцинствени групи, младежи, жени и т.н.;
- Социалните последици от глобализацията, икономически преход и интеграция към ЕС.

КНСБ участва в редица европейски и международни проекти, целящи изграждането и утвърждаването на европейския социален модел, гражданското общество и т.н. Чрез своите структури и мрежи Конфедерацията ще привлече към проекта IMWI мигрантки и жени от различни етнически групи. КНСБ има голям опит в транснационални проекти и в брошурата "Жени, отвъд границите" ще бъдат представени два успешни международни проекта, в които тя е участвала като партньор.